

TÜRKİYE

EKONOMİ

DÜNYA

SPOR

HAYAT

YAZARLAR

RADİKALİST

OTOMOTİV

KÜLTÜR SANAT

GUSTO

ÖZEL

Radikal.com.tr (<http://www.radikal.com.tr/>) > Radikal Hayat(/hayat/) > Gezi'den bir iş çıkarmak benim için tabu

Gezi'den bir iş çıkarmak benim için tabu

10/06/2014 02:00

A⁺ A⁻

Devlet kontrolü, şehircilik, küreselleşme meseleleri üzerine düşünüp çalışan Elmas Deniz'in Pilot Galerideki yeni sergisi 'Siyah Panteri Görebilmek'te bir meşe ağacı başrolde...

Haber: GÜLNAZ CAN -
gulnazc@gmail.com
(mailto:gulnazc@gmail.com) / Arşivi

Genç bir kadının devasa bir ağacın etrafında attığı turlar, ağaca mütemadiyen dokunması ve cebinden çıkarıp birtakım paraları saymasıyla bölünüyor. Kadın ağaca yaklaşıp uzaklaşıyor. Kafasını kaldırıp yukarı, ulu dallara bakıyor. Sonra etrafında bir tur daha atıyor, elini de tekrar cebine sokuyor. Tam o an bir iç ses diyor ki: "Bu yaşa geldik bir şey alamadık; bari bu ağacı alayım".

Bu genç kadın Elmas Deniz, İsveç'in ikinci en yaşlı ağacıyla böyle bir hesaba giriyor. Bu hesap hem komik, hem de hüzünlü. Videodan kafayı yana çevirince de insan biraz daha hüzünleniyor; zira kurşun kalem ile kağıda çizilmiş nice hesap-kitabı burada görüyoruz: Kaç kg odun çıkar bu ağaçtan? Bağlı olduğu toprak kaç metrekare alandır? Dallarını satsak kaç gider?

Elmas Deniz'in Pilot Galerideki yeni sergisi 'Siyah Panteri Görebilmek', küresel güç yapıları, devlet kontrolü, şehircilik, ekonomi (<http://www.radikal.com.tr/ekonomi>) ve küreselleşme üzerine düşünen ve çalışan sanatçının bu video gibi yine kendisinden çıktığı işlerini içeriyor. Sanatçının Stockholm'de Iaspis misafir sanatçı programı esnasında ürettiği işleri Türkiye (/index/turkiye) 'de ilk kez gösteriliyor. Sergide video, desen, yazı ve enstalasyonlar var.

İsveç'ten yeni geldin, nasıldı?

Şahaneydi. Iaspis, devlet kurumlarından köklü bir 'residency' ve dünyanın her yerinden oldukça fazla sanat profesyonelinin ağırlığı. Sağladığı olanaklar çok iyiydi, oradaki sanat çevresini de sevdim. Uyumsuz bir yer değildi, İstanbul (http://www.radikal.com.tr/istanbul_haber/) 'daki bir güncel sanat üretimi hakkında konuşurken kullandığımız dile çok yakındı, o şahaneydi.

Meşe ağacını anlatır mısın? Gezi'yle ilişkilendiriyorum ister istemez. Gezi'yi tecrübe ettikten sonra gittin İsveç'e, orada algıda seçicilik yarattı mı sende?

Benim işlerimde ekonomi-doğa ikilisi hep vardı. Ancak bir önceki sergimde daha naif bir kafam vardı diyebilirim. Yoksulluğun ya da böyle tariflerin doğanın kendisi ile kurtulacağını düşünüyordum. Bu düşüncenin aslında aşırı naif olduğuna, ekonominin insanları benim düşündüğümünden daha fazla etkilediğine, belki de Gezi ve ağaçlar meselesiyle; onun bir AVM'ye çevrilecek olmasının etkisiyle karar verdim. Gezi'den bir iş çıkarmak, benim için neredeyse tabu. İnsanlar öldüler orada ve ben onun üzerinden bir iş yapmaya çekinirim; bu **zaman (/index/zaman)** alacaktır ancak Gezi'nin bende değişiklik yaptığını söylemem gerekir.

Meşe ağacı ise aslında İzmir'de oradaki çok eski ağaçları görünce aklıma düştü. Daha önce de TOKİ evleri ile ilgili bir videonun yanına ek olarak 'TOKİ ve Ağaç' videosunu yaptım. İşte böyle bir ağaç dönüyordu aklımda ama ben ağaçla ne yapacaktım sorusu vardı. İsveç eski, güzel ağaçları olan, doğanın çok korunduğu bir yer. Orada bu ağacı buldum, çok etkilendim görünce.

Ağacı satın alma fikri nereden çıktı?

İyi bir insan olmak, hayatta mutlu olmak ve bunların hep bağlantılı olduğu şey sahip olmak ve satın almak... Kastettiğim, bizim sevdiğimiz şeyleri hep eve toplayan ve bunu da parayla satın alarak yapan insanlar olmamız. Orada fark ettim ki hem sanatçı hem de insan olarak ben sadece ağaçları çok seviyorum ve onların bir parçasıymış gibi hissediyorum. Yarattığımız kültür bundan o kadar uzak ki... Satın almak, orada aklıma geldi. Evet ben de o zaman bu tekrar eden şeyin aynısını yapayım dedim. Tabii biraz farklı çünkü bu canlı, 15 metre boyunda çok büyük bir ağaç. Aklımdaki ekonomi-satın alma-insanın değer sistemleriyle ilgili bütün fikirleri oraya taşımış oldum.

Sergide gördüğümüz üzere, ağacın piyasa değeri üzerinde çalışmalar yapıyorsun; ne alabilirsin, ne yapabilirsin bu ağaçtan diye. Bunların tamamı çok naif görünüyor bir yandan bir ağacı kesmek, çok eski bir yaşamı sona erdirmek gibi fikirleri içinde barındırır da... Bunu nasıl kurdun?

Canlı bir ağacı almak istemek, tuhaf görünüyor. Ama aslında ağaçları başka türlü alıyoruz. Kullandığımız kağıt, kömür, masa gibi pek çok şey ağaçlardan elde ediliyor. Ben de bir ağacı satın almak istemek videosunu üretirken ekonomik olarak bir şeyin değerini belirlemek neye göre yapılıyor sorusunu sordum. Çünkü değerle, parasal değer arasında çok büyük fark var. Hafif bir absürtlük derecesini de korumak istedim, o da çok önemli. Buradaki naiflik, parasal hesaplamanın aslında ne kadar aptalca olduğunu, istatistiki bilgiyle insanın deneyimlediği hali arasındaki uçurumu da göstermek için.

"Para yoksa su yok" işin, 70lerde yeşil alan, temiz su, temiz havanın ayrıcalıklı bir grubun elinde olacağını anlatan Baudrillard'ı hatırlatıyor.

Eğer para yoksa, temiz su satın alamazsın. Temiz su satın alamazsan, musluktan kötü bir su içebilirsin -şehirde yaşayan için geçerli-, o suyu kaynatırsın, yapabileceğin ancak budur. Bir kere temelde, yine yoksulluk ve onunla bağlantılı. Artık en dibi çünkü su alamamak. Yaşamsal, insanı hayatta tutan bir takım şeylerin dünyada ticarileşmesi aslında korkunç bir şey ve bu çok yakın bir zamanda oldu. Bir gıda şirketinin CEO'su "Ne demek, su tabii ki birilerinin olacak" diye bir açıklama yaptı. Bunlar doğal kaynaklar bir de üstüne üstlük. Ağacı satın alırken böyle açıklamıştım kendi kendime, su bir zamanlar satılmıyordu, şimdi satılıyor. Bir gün insan ilişkilerinden para kazanılacak deselerdi gülerdik ama sosyal medya bunu yapıyor.

'Yoksulluk' vurgusu bir önceki sergini de anımsatıyor. İşin içinde piyasa değeri, paranın kendisi ve görmek, algılamak kavramları var.

Bu sergide vurgulamak istediğim bir de doğaya ait imajlara karşı görememe ve aksine paranın ufacık bir parçasını

görünce onun para olduğunu anlama hali. Etrafımızdaki her şeye bakışımızda bir çeşit bozulmaya işaret ediyor.

“Siyah panteri görebilmek” serginin adı. Nedir problem siyah panteri görmekte?

Burada birincisi sanatın olanaklarını kullanıyorum. Normalde imaja bakma süremiz çok kısa, ilgimiz de o kadar yüksek değil ve panter öyle bir hayvan ki sadece belgesellerde, hayvanat bahçesinde ya da sembollerde gördüğümüz bir hayvan. Panterin bir kardeşi jaguar, güç ve parayla ilişkili bir sembolizmi var. Özetle vahşi doğaya ait bir imaja turistik ilgi dışında bakamama hali hepimizde var. Benim kullandığım bir buluntu imaj, çok küçük, siyah üzerine siyah, kontrastı az, görünmesi zor. Ve ben diyorum ki “küçük bir şeyi göstermek istiyorum”. Onu bir düzenek ile, özel ışıkla, büyüteçle gösteriyorum, aynı zamanda anons da ediyorum çünkü serginin adı bu.

Doğaya ait görsellerin hızla görünmez hale gelmesinden bahsediyorsun. Sosyal medya vs. sayesinde etraf imajdan geçilmiyor, bu ortamda nasıl oluyor bu?

Aslında değere çokluk: Genel anlamıyla bir şey çok değerliyse çok az bulunur bir şeydir. Benim ilgilendiğim ağaç 570 yaşında ve gördüğünde ona tepkisiz kalamıyorsun. Düşünüyorsun, yıllar önce o ufak bir ağaçken onu fark etmezdik bile. Bugün de onunla ilişkimizde doğayı arka plana atıyoruz ve onu öyle tüketiyoruz. Zaten bunun getirisi olan bir kültür yaratıyoruz, ancak önüne gidip fotoğraf çekiliyoruz. Artık içinde değiliz ancak ziyaret edebiliyoruz. Bize uzak, yabancı şeyler, yani turist gibi bir hal, panterdeki gibi. Sergideki bir iş, facebook ya da instagram gibi sosyal medyada kullanılan, insanların sürekli paylaştığı görsellerden bir derleme. Kişilerin anlamı yok ama doğanın önünde fotoğraf çektiyor olma halinin bir anlamı var.

“Yoksulluk Sınırı”nda, çok şahsi bir şey kullanıyorsun. Buradaki imajlarda, yine senin fotoğrafların da var. Anlattığın her şey içinde, sanatında, insan olmanın ötesinde ne kadar varsın?

Yoksulluk veya doğayla ilgili durum çok tehlikeli konular aslında içinden çıkması zor konular. Yoksulluk sınırı tamamiyle kendi icra belgelerimle yaptığım bir işti, TOKİ de otobiyografik bir iş, içeriden bildiğim bir şey. Burada o zemini hazırladıktan sonra konuşmam rahatlıyor çünkü bu sergiyi gören pekçok insan daha önceki işlerimle bağlantı kurup daha doğru yere oturttu. Aslında bir karakter üzerinden anlatıyorum, o da benim. Ağacı satın almaya çalıştığım videoda bir iç ses konuşuyor. Benim görüdüğüm yer aslında o iç sesin olduğu yer çünkü “Herkes bir şeyler alıyor, ben de ağacı alayım. Bu yaşa geldik bir şey alamadık.” diyorum. Paraları cebimden düşürüyorum. Benim parayla ilişkiyi anlatıyor, beceriksizliğimi... Dolayısıyla o kişisel taraf hala var ama icra belgelerindeki kadar görünür değil. Elbette sanatçı dediğin kişinin şöyle bir avantajı var. Bazı kişisel şeyleri kamusal yapabilir. Mesela medyada satın alma gücü görünür, insanlar her şeyi satın alıyor, reklamları görüyoruz; kredisini ödeyemeyen, ağlayan adamı görmüyoruz. Onun belgesi zaten gizli geliyor. Ben de diyorum ki sanatçiyim, gösteriyorum. Panterde de böyle bir şey var. Hiçbir zaman ilgilenmeyeceğim bir imajı, onu görmeyi talep ediyorum diyerek oraya koyuyorum.

İşlerin bu anlamda bir görevi olduğunu düşünüyor musun ya da bu üretirken içinden geçiyor mu?

Bu çok sık tartışılan, sanatçının üstüne atılan bir hal. Doğrudur tabii ki günlük sıkıntılardan yola çıkarsan varacağın yer bu. Bir görev gibi, ben bunu değiştirebilirim diye düşünerek üretmiyorsun. Böyle bir şeye yol açarsan şahane ama.

Elmas Deniz'in “Siyah Panteri Görebilmek” sergisi Pilot'ta 14 Haziran'a kadar sürecek.

[Arşivle \(Javascript:SetArchive\(\);\)](#)

[Mail Gönder](#)

ETİKETLER: Facebook

, ekonomi

, Sosyal Medya

, İsveç

, Türkiye

,